

Koncert képekben

Szerző Administrator
2015. március 01.
Utolsó frissítés 2015. március 12.

Prágai riport - slavnostni koncert képekben

(2014.10.21.)

Nap után sétáló
(prágai riport)

Szvorák Katalin, Kossuth-díjas előadóművésszel beszélgettünk családról, gyerekekről, népdalpárhuzamokról, a zene gyógyító erejéről, és még sok másról.

CSB: A Facebook oldalad tetején hatalmas, cseresznyevirágokból kirakott "JULKA" név hirdeti, hogy nagy változás állt be a család életében: nagymama lettél!

SzK: Gyermekeim születése után a legboldogabb, legszebb pillanata nagymamaságom lett. Julka Lea új dimenziókba helyezte teljes eddigi létem, teljes pályám. Minden ismét átértékelődött. Valóban az élet újbóli értelmezését hozta el a kis jövevény, nemcsak értelmezését, de talán egyetlen értelmét!!! Hamarosan feléneklek a Nagymama altatóit egy Cd-re, ezzel is köszöntve első unokám világra jöttét...

CSB: Ha jól tudom, kivételes kötelékek fűznek Prágához. Úgy hallottam, hogy az Iglice Egylet tiszteletbeli keresztanyja vagy!

SzK: Igen, Prága a szívem csücske. Nagyon szerettem volna itt diák lenni, az Ady Kör, a prágai magyar diákok társasága is nagyon vonzott, sok fiataalt ismertem innen, a város pedig egy igazi ékszerdoboz. Ekkor ismertem meg Rákos Pétert és Bredár Gyula bácsit, akik tiszta szívvel segítettek bekerülni a "vychova dospelich" szakra. Utólag megállapíthatom, hogy szerencsémre a felvételin alig értettem a kérdéseket, így nem vettek fel. A sors végül úgy hozta, hogy Budapesten lettem diák. Itt ismerkedtem meg kassai polgár férjemmel, s ismerkedésünket gyermekáldás követte: megszületett az első gyermekünk, Ádám, és neki köszönhetően az Iglice szívem című album. Amikor majdnem tizenöt évvel ezelőtt a prágai magyar kisgyerekes családok úgy gondolták, itt az idő, hogy egyesületté alakuljanak, és hivatalosabb keretek között vigyék tovább a magyar óvodát és anyanyelvi foglalkozásaikat, felvetődött, hogy milyen nevet adjanak a társaságuknak. A "prágai Brunszvik Teréz", Moravcsík Tímea, ekkor megkeresett, hogy az általa vezetett magyar oviban sokszor hallgatott lemezem címét felvehetnék-e? Én persze boldogan az áldásomat adtam rá, hát így lettem a keresztanyja az itteni egyesületnek.

CSB: A honlapodon is láttam, és riportokban is olvastam, hogy rengeteget utazol, a világ hány országában jártál már?

SzK: Már egy jó ideje nem számolom, de több mint harmincöt országban jártam. Imádok utazni, idegen messzi tájakat bejárni, emberekkel találkozni. Az énekesi pálya kedvez ennek a hóbortnak.

CSB: És ha külföldön koncertezel, milyen nyelven énekelsz?

SzK: Természetesen magyarul énekelek, de előfordul, hogy a Kárpát-medence közös dalaiból, népdalpárhuzamaiból is összeállítok dalsokrokat. Ilyenkor szlovákul, horvátul, szerbül, olykor lengyelül, románul, de csehül is dalolok. Olyan is előfordult már, hogy finnül, spanyolul, oxitánul vagy éppen norvégul konferáltam. Ez utóbbi például Oslóban történt. Angolul nem tudok tökéletesen, úgyhogy inkább vállaltam a norvég nyelvet. A követségen volt egy lelkes segítőm, egy echte norvég. Jó tanítványnak bizonyultam, mert a közönség megértette a szövegemet és nagyon értékelte az erőfeszitésemet.

CSB: Mesélj egy kicsit ezekről a népdalpárhuzamokról! Ugyanúgy vándorolnak a felnőtt dallamok is, mint a gyerekdallamok?

SzK: Nagyon érdekes, hogy a felnőtt dallamok ugyanígy vándorolnak, mint a gyerek-dalocskák. Az októberi prágai előadásban például volt egy huszita vándordallam-csokrom, ahol egy olyan altatót is énekelek, ami Comenius könyvében is szerepel, a Spí má milé poupi kezdetűt. Ennek a dalnak a moldvai változata a Most jöttem Erdélyből, hat lóval, hintóval..., de számtalan ilyen példát hozhatnék fel. Szomjas-Schiffert György népzene kutató lelkesen kutatta ezeket a közös vonásokat. Egy ízben a rádiós műsorában nekem kellett illusztrálni dalokkal a kutatási eredményeit, óriási élmény volt, egy egészen más világ nyílt ki előttem. Azóta sokkal nyitottabb vagyok ezekre a dolgokra, és kifejezetten

keresem ezeket a közös kapcsolódási pontokat. Úgy gondolom, hogy ahhoz, hogy jóban legyünk a szomszédainkkal, meg kell ismernünk a másikat, a másik kultúráját. Szerintem, ha az ember tiszteli a sajátját, akkor nem ítélné el a másét, mert neki ugyanolyan fontos a sajátja, mint nekünk a miénk. Ezt itt Prágában is érzem. Itt szlovák magyarok élnek, és mégis mennyire fontos az, hogy ezek a kicsi gyerekek hallhassák az anyanyelvüket, hogy magyarul halljanak verseket, dalokat, előadásokat, mert ilyen kicsi korban kell, hogy magukba szívják az anyanyelvet. Nagyon nehéz lesz aztán a szülőnek, amikor a gyerekek iskolába kerülnek. De ha a szülő legalább annyit meg tud tenni, hogy otthon mindig, következetesen magyarul beszél a gyerekhez, az már fél siker. Ez nagyon fontos lenne, de az is, hogy énekeljen. Hallom, hogy itt az Iglice Egyletnek köszönhetően hetente több magyar nyelvű foglalkozás is van, baba-mama foglalkozás, óvoda, iskola, bábelőadások. Ezek kiváló lehetőségek az itteni kisgyerekes családoknak az anyanyelv fejlesztésére, szinten tartására.

CsB: Több gyereklemezed van, melyik a kedvenced?

SzK: Hú, nincs olyan, hogy kedvenc, mert mind az enyém, ez olyan, mintha a gyerekeim között kellene rangsorolni. Ezért nehéz a választás. Talán mindig a legfrissebb a legkedvesebb. Az első talán azért, mert az az első, az Iglice szívem az Ádám fiam születéséhez köthető és mindaz az öröm, boldogság, amit a jötte jelentett számomra, a lemezen is hallható. Az Ispiláng (Ich spiel ein...) meg azért áll közel a szívemhez, mert ott a Kárpát-medence közös gyerekdalai szerepelnek, közös dolgaink, s nem mellesleg Eszter lányunk hangja ötévesen. Érdekes, hogy a gyerekek soha nem okoz problémát, ha nem érti a másik gyereket, nincs nyelvi nehézség, mert tudnak kommunikálni, valahogy megértik egymást, és a zene is pont erről szól, hogy mindenki megérti a másikat. Átvesszük egymástól motívumokat, dallamokat, és ugyanazt éneklük. A katicaröppentők ugyanúgy megvannak a románánál, a horvátnál, vagy a lengyelnél is. Ezek annyira szép dolgok. Semmi nem választ el bennünket, embereket, csak a nyelv. Az meg nem sok. Mert érzelmekben ugyanazok vagyunk.

CsB: A koncerten elénekelted az Egy boszorka van kezdetű gyerekdalt, de nem csak magyarul, hanem szlovákul is. Számomra nem olyan régen derült ki, hogy ez nem magyar gyerekdal. Nagyon meglepődtem rajta...

SzK: Igen, ez egy szlovák népdal, és a magyar szövege műfordítás. Bartók Béla gyűjtötte, eredetiben: Stará baba zlá a szövege. Úgy látszik, Bartóknak annyira megtetszett, hogy most már magyarul él a köztudatban. A szövege: Stará baba zlá..., olyan vészjósló, kicsit morbid, mint a Jancsi és Juliska mese. Vagy ott van a Katalinka szállj el, jönnek a törökök... kezdetű dalocska, ez meg a török kor lenyomata. A gyerekek valahol a félelmeiket is megénekeltek, biztos, hogy azért is ilyen ez a dal. Ma már sokszor bele se gondolunk, hogy mi az eredeti szöveg tartalma, hogy több száz évvel ezelőtti időbe visz vissza minket. Majdnem minden dalnál azt kell nézni, hogy körülbelül mikor született, és rögtön tudja az ember, mi is volt az üzenete.

CsB: Van egy lemezed, a Dúdolás, amely a zene gyógyító erejére épít.

SzK: Igen, ezzel agyvérzéses betegeket gyógyítanak. De a Parkinson-kórban küszködőknek, az Alzheimer-kórban szenvedőknek, vagy az autista gyerekeknek is segít. Tehát főleg azoknak, akikkel egyébként nagyon nehéz kommunikálni, ebben is rettentő sokat segít a zene, meg az éneklés, mert a zene egészen mély réteget érint, átjárja az egész testedet, ha énekel. Végig meg benned ez a hullám, a zene rezgése, és szó szerint gyógyít. Az agyvérzéseseknél, akik beszélni sem tudnak, csak dadognak, meg akadozik a nyelvük, amikor éneklésre kerül sor, el tudják énekelni azokat a dalokat, amelyeket gyerekkorukban megtanultak. Azáltal, hogy énekelni tudják, felszakad az a gát, a beszéd gátja, és könnyebb nekik beszélni is. A zene, a dal akkor is gyógyít, ha nem gyakorlott énekesek hangján szól. A szülő akkor is énekeljen a gyerekeknek, ha nem tud, mert egy egyszerű kis dal is elég a gyerekeknek az esti lefekvésnél. Mennyivel nyugodtabb a kicsi, ha az anyja simogatja a kezét, és énekelget neki! Hiszen annyira túl vagyunk terhelve mindenfélével. Látom a gyerekeknél, hogy mennyire nem tesz jót nekik se a számológép, se a mobiltelefon. Személyiségzavarosak, meg figyelemzavarosak lesznek, mert annyiféle inger éri őket, hogy azt képtelenség mind feldolgozni, nem tudják kijátszani magukat gyerekkorukban, pedig nagyon fontos lenne, hogy futkározzanak, meg játsszanak, labdázzanak, tehát mindent, ami egy gyerek életéhez hozzátartozik. Ráadásul úgy veszem észre, hogy a gyerekek nagyon magányosak. Én hetente több nap foglalkozom kisgyerekekkel, és látom, hogy mennyire igénylik az odafigyelést. Nekik az egy óriási dolog, hogy egy órát velük foglalkozom. Az, hogy énekelnek, erősíti, gazdagítja a lelküket, és erre nagyon ki vannak éhezve. Ha valamelyiknek gondja van, rögtön megérezem az éneklésén, mert másképpen szól ilyenkor a hang. Elkezdünk beszélgetni, mert nemcsak arról szól az óra, hogy végigénekeljük, hanem beszélgetünk is, és ez nekik olyan jó. A lelkünk legmélyéről jönnek a dalok. A szülőnek is ezt tudnám ajánlani, hogy ha nehéz is, de a napból minél több időt csak rájuk figyeljenek. Ez aztán nagyon megtérül, mert a gyerek érzi, hogy van kihez fordulnia, és van, ahonnan erőt kap, bátorítást. Ha ez kicsi korban megvan, sokkal könnyebb lesz velük később, amikor már tinédzserek lesznek, mert meg meri majd osztani a gondját a szülővel. Megérzi, hogy társ és nem ellenség a szülő. Én mindig gyerekpárti voltam, mindig a gyerekek adtam igazat, mert ők a gyengék, őket kell erősíteni. Annyi félek vagyunk, és annyi baj van manapság. Azt is látom, hogy mindenféle szindrómákkal, mindenféle bajokkal vannak terhelve a gyerekek. És ehhez szerintem a pedagógia sokszor kevés, nincs rá felkészülve. Minden gyerek más, és mindegyikhez máshogy kéne közelíteni. Azért jók ezek a népdal-foglalkozások, mert ezeken is sok minden kiderül és a gyerek is többféle, újszerű impulzust kap.

CsB: Hogy tudod összeegyeztetni a családot és a rengeteg munkát, koncertet, utazást?

SzK: Beosztom az időmet, hetente két napot tanítok, a többi napokon vagy koncertezés, vagy lemezre készülés, riportra készülés, mindig van valami. Sokszor férjemnek, Tamásnak is besegítek, októberben például bejártunk néhány prágai temetőt...

CsB: Ez érdekesnek hangzik, mesélnél erről bővebben?

SzK: Szívesen. A férjem, Tamás, eredetileg régész, de többek között családfa-kutatásokkal és grafológiatörténettel is foglalkozik, így a koncert előtt elrohantunk az Olšanský zsidó temetőbe, hogy megkeressük nagy felfedezettjének, a grafológia világhírű asszonyának, Dolfine Poppéének (Popper) a sírját, melyről még a szakma sem tud. A temetőben sétálva konstatáltuk, hogy itt nyugszik Forbáth Imre felvidéki költőnk, a híres-neves cseh író és riportter Ota Pavel (aki egyébként Popperként született!), Franz Kafka és hosszan sorolhatnánk. Maga Dolfina Poppée is írt visszaemlékezéseket és megírták csehül az életrajzát is. Mindkettő kéziratban lappang és várja a kiadót, fordítóit. Egyébként tudott magyarul is, és többször járt Budapesten. Az első grafológiai előadását 1894-ben a prágai rendőrség betiltotta, hogy röviddel később ő legyen a legfontosabb nyomozások segítője. Ő alapította az első grafológiai intézetet Csehországban. Az első honoráriumát, 20 aranyat, Marie Louise bulgár hercegnőtől kapta, Nedbal Oskárnak, a kiváló zeneszerzőnek és karmesternek köszönhetően Bécsben Metternichék grafológiai szaktanácsadója lett. Erzsébet császárné egy helyütt azt írja, hogy az édeanyján kívül, csak Poppée ismerte igazi énjét, de analizálta Schratt Katalint, számos bűnözőt, uzsorást, bankárt és gyilkost. És még egy kedves történet ízelítőnek: Lamezan gróf, osztrák államügyész egyszer azt vágta oda Poppéének: "Az Ön személye és az ön tudása ellen semmiféle kifogást nem emelnék, ha nem lenne nő." "Excelenciás Uram, én nem tehetek róla, hogy így jöttem a világra"- válaszolta Dolphine Popée.

CsB: Hát ez kiváló! Gondolom, nem vagyok egyedül, aki izgatottan várja ennek a rettentően izgalmas élettörténetnek a további részleteit.

SzK: Tamás lelkesen kutatja, talán nemsokára könyv is lesz belőle.

CsB: Legutóbb októberben hallhattunk Prágában? Mikor láthatunk ismét?

SzK: Alig várom, hogy ismét énekelhessek Prágában, hogy bearanyozza lelkemet az "Arany Prága", mert egy olyan közép-európai kultúrát, gondolkodást, lelket közvetít az egykori monarchikus békeidőkből, melyet újra kéne tanulnunk-megélnünk, hogy agyonmanipulált korunkat túlélhessük.

CsB: Köszönöm a beszélgetést és sikeres, boldog 2015-ös évet kívánok az egész családnak.

A riportot készítette Csoma Borbála